

KURJER LITEWSKI

WYDAWNICTWA ROK VIII.

Wychodzi codziennie rano, oprócz dni poświęconych.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA plac Katedralny № 4.

Adres telegraficzny: Wilno Kurjer. — Skrzynka pocztowa № 96.

Telefon № 129, telefon drukarni № 685.

Administracja otwarta od godz. 10—4 po poł. W niedziele od 12—1 p. p.

Redaktorzy przyjmują od godz. 1—2 po połud.

CENY OGŁOSZEŃ:

Nadesłano za wiersz półtorowy w tekście, lub jego miejsce 1 rub.
 Ogłoszenia na 1-ej stronie za wiersz półtorowy lub jego miejsce 60 kop.
 Ogłoszenia na 1-ej str. o politycz. państw. za wiersz pół. lub jego miejsce 1 rb.
 Reklamy za wiersz półtorowy lub jego miejsce 40 kop.
 Nekrologi za wiersz półtorowy lub jego miejsce na 1-ej str. 50 k., po tekście 30 k.
 Z życia towarzyskiego. Zawiadomienia do 10 wierszy — 5 rb.
 Ogłoszenia zwozajne miejscowe za wiersz półtorowy lub jego miejsce 18 kop.
 Ogłoszenia zwozajne miejscowe za wiersz półtorowy lub jego miejsce 20 kop.
 Drobne ogłoszenia za każdy wyraz 4 kop., najniższe 40 kop.
 Posady i prace 3-krotne ogłoszenie 20 wyrazów 1 rb.
 Ogłoszenia w niedzielny Numerze o 25% drożej.
 Dołączenie prospektów do „Kurjera” 7 rb. od tysiąca, oprócz opłaty pocztowej.

WARUNKI PRENUMERATY

	Rocznia.	Półrocz.	Kwartal.	Miesięcz.
W WILNIE	8—	4—	2—	—70
Z PRZESYŁKĄ POCZTOWĄ	10—	5—	2,50	—84
ZAGRANICĄ	16—	8—	4—	1,50

Zmiana adresu 20 kop. — Za odwołanie do domu 10 kop. miesięcznie.
 Listów niefrankowanych lub niedostatecznie opłaconych „Kurjer” nie przyjmuje.
 Rękopiśm — nie zastrzeżonych do zwrotu — nie przechowuje.

Ogłoszenia „Kurjer” drukuje tylko w języku polskim. — Ogłoszenia przyjmuje się w Administracji „Kurjera Lit.” do godz. 4 p. p. Od 4—6 p. p. w Biurze Ogłoszeń L. i E. Metzki i S-ka, Wielka 38, telefon № 880. Po godz. 6-ej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki za wiadomieniami, w drukarni Józefa Zawadzkiego, Suworowska № 3.

Numer pojedynczy 5 kop. Rękopisy i listy w sprawach redakcyjnych prosimy adresować: Do Redakcji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. — Ogłoszenia, oferty i listy w sprawach prenumeraty prosimy adresować: Do Administracji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. Numer pojedynczy 5 kop.

Matograf „BRONISŁAWA” w sali „Lutnia”
 Prospekt 5-to Jerski № 8, telef. 1161. 1445

Na ruinach przeszłości,
 MAMA ZAZROŚCI, melodramat.
 Początek: w sobotę i niedzielę o godz. 6, w poniedziałek o r. 7.

OSTRZEŻENIE.
 PRAWDZIWA i wyłącznie SARATOWSKA sarpinka do nabycia TYLKO
 w Domu Handlowym **E. E. MAJER**,
 Jarmark 5-to Jerski, 3 rząd, 1-sza linja, № 33
 Największa w Rosji fabryka prawdziwych Saratowskich sarpinek i pończoch.
 Przywieziono na jarmark sarpinki saratowskie własnego wyrobu: jedwabne, jedwabiste, cienkie, równe, oksfordy, kaszmiry, wstążeczki jedwabne, czeczuncze chińską jedwabną i bawełnianą, chustki na głowę i ręczne, fartuchy, pończochy, skarpetki z prawdziwej kręconej przędzy.
 Po za konkurencją. Ceny stałe.

!!! FOTOGRAFUJCIE WSZYSCY !!!
 albumiem
 fotografować jest dziś tak łatwo, że nawet dziecko odpowiednim aparatem fotografować może.
 A ile przyjemności doznać można, widząc na odbitkach fotograficznych znajome osoby i znane miejscowości, przez siebie fotografowane!!!
 Aparaty od rb. 2½, do rb. 200 i wyżej T-wa Kodak, Goerz'a i inne poleca polska firma
ERNEST NEUMANN
 Warszawa, MAZOWIECKA 6. Telefon 54-96.
 UWAGA. Firma nie gromadzi zapasów tandety, lecz każdy aparat, znajdujący się na składzie, nawet najtańszy, posiada prawdziwą trwałość i wartość w odpowiednim zakresie. Tamże najlepsze materiały i przybory fotograficzne. Firma powyższa uczy bezpłatnie fotografować i na życzenie wysyła objaśnienia i cenniki. 21028

TEATR POLSKI pod dyr. Br. Oranowskiego.
 (W ogrodzie po-Bernardyjskim).
 Dziś, w niedzielę dwa przedstawienia:
 O godz. 3 pp. (ceny zniesione do poł.) „HRABINA”
 O godz. 8-ej wiecz. „Manewry jesienne”
 opera w 3 akt. Moniuszki. operetka w 3-ach akt. E. Kalmana.
 Jutro „Cnotliwa Zuzanna” (ceny zniesione).

Koncertowa Ogródka Botanicznego dyrekcja I. A. SZUMANA. Telefon 36 394.
 Dziś przedstawienie wszechświatowych atrakcji
PIĘKNOŚCI MODELEK 6 pod kierunk. artysty Roberta Pakstona.
 Początek o godz. 11-ej wiecz.
 Może być, iż w kraju dalekim
 Spł jeszcze przyroda snem głębokim,
 A u nas mienią już zima,
 Ukazała się cudna wiosna
 I mknę do pięknego naszego kraju
 Jasny i wonny maj.
 Może być, że „Rodosa” pachnące
 Liście znane są wam,
 A więc z tytułu Rodosa
 Każdym palic papierosa
 I zapamiętać nazwę jego:
 Papierosy „MAJ”. 34440

Potrzebne od 29 września
MIESZKANIE,
 złożone z 5—6 pokoi ze wszelkimi wygodami, przy Prospekte 5-to Jerskim (do Łukiszek), Nadbrzeżnej, Botanicznej, Siemionowskiej. Szczegółowe oferty wraz z podaniem ceny należy składać w administracji „Kurjera Litewskiego” pod „Mieszkanie 5—6 pokoi”.

Oprócz różnych gatunków piwa Akc. T-wo „I. E. LIPSKI”
 od 1-go maja r. b. dostarcza
LÓD SZTUCZNY
 100 kop. pud z dostawą do domu, podług obstalunków listownie lub przez telefon № 155 do kantoru w browarze T-wa.
Lodownie pokojowe różnej wielkości i ceny. 37116

CAMPEADOR
 PARFUM ULTRA-PERSISTANT
 ED. PINAUD PARIS
 Kto raz spróbuję, używa zawsze.
Dr. DRALLE
 WODA BRZOWA
 usuwa łupież, zapobiega wypadnięciu włosów, przyczynia się do porostu włosów.
 1992

BAD RISSINGEN. Bismarkstrasse 16a.
Sanatorium „VILLA QUO VADIS”
 w roku 1911 nowo wybudowane i urządzone z wszelkim nowoczesnym komfortem. Kompleksa hydro- i elektroterapia (także dla przychodzących chorych). Kuchnia dietetyczna. Pokój z całkowitem utrzymaniem i leżeniem od 7 rubli dziennie waw. Prospektu odwrotnie. 37870
 Dr. J. Maciejewski.

Marjan Trojan,
 Inżynier-Architekt,
 Przyjmuje do wykonania plany, kosztorysy, kierownictwo robót. Wilno, Kazanka 3 m. 1, o godz. 3—7 w. 17322

Ś. + P.
CELINA z TUKAŁŁÓW
TUKAŁŁÓWA
 Wdowa po ś. p. Konradzie.
 Opatrzona Św. Sakramentami, po krótkich i ciężkich cierpieniach, zasnąła w Bogu w Warszawie, dnia 23 maja (5 czerwca) r. b., przeżywszy lat 60.
 Nabożeństwo żałobne i złożenie zwłok do grobu rodzinnego na Powązkach odbyło się 26-go maja (8 czerwca).
 O czym zawiadamiają krewnych, przyjaceli i znajomych pogrążeni w głębokim smutku
 Osobne zawiadomienia roszylane nie będą. 38030

PISZCZANY
 na Węgrzech (Pöstycu), najsilniejsze w Europie termi siarczano-mulowe, w wysokim stopniu radioaktywne (temp. źródeł 67° C.). Znakomite wyniki lecznicze w cierpieniach stawów i kości, w reumatyzmie, po złamaniach, zwichnięciach, zapaleniach stawów, artritach, nerwobólach, zwłaszcza w ischias. Stosowanie kąpieli i okładów błotnych.
 Urządzenie, tak co do mieszkań, jak i kapieli, od najtańszych aż do luksusowych. Wykwintnie urządzone Grand Hotel Royal, winda osobowa do wzniesienia wózków z chorymi.
 W r. b. otwarty został zbytkownie urządzony hotel „Termia Palace” (na 300 osób), połączone korytarzem z nowo-wystawionymi łazienkami (400 kabin). Pokoje z łazienkami z wodą termalną.
 Instytut terapeutyczny na miejscu.
 Nowe połączenia kolejowe: — z Warszawy 15 godzin, z Krakowa 8, do Wiednia 3, do Pesztu 3½.
 Wszelkich informacji udziela lekarz zakładowy — Dr Aleksander Teichman, zimą: Kraków, Wolska 30; latem: Piszczany (willa Trianon), albo Zarząd zdrojowy. — Zakład cały rok otwarty. Frekwencja 16,000 osób. 30341

Niemiecki obóz katolicki.
 Kiedy pruski minister rolnictwa oświadczył w parlamencie, że polacy nie będą poddawani żadnym prawom wyjątkowym, jeśli się w swoich aspiracjach narodowościowych upodobnią do wendów i mazurów wschodnio-pruskich, posel Trampczyński odpowiedział, jak wiadomo, że zapewnienia ministra równają się obietnicy nieprześladowania katolików, jeżeli czuć się będą jak protestanci. Słowa posła Trampczyńskiego uznano powszechnie, jako dowcipną „riposte”. W świetle jednak wypadków ostatnich urastają one na coś daleko poważniejszego. Cesarz Wilhelm, jakkolwiek jest głową Kościoła protestanckiego w Niemczech, wykazywał zawsze wielką cześć dla Kościoła katolickiego i szczególną o niego troskę, że pominiemy na razie zbyt widocznie z politycznych pobudek wynikającą sympatię dla nauki Mahometa. Przy bliższym wejrzeniu jednak nasuwa się podejrzenie, że cesarz szczególną opieką otaczał te prądy w niemieckim obozie katolickim, które zbliżały się duchowo do protestantyzmu.
 W latach ostatnich w obozie katolickim w Niemczech zarysowały się wyraźnie dwa prądy, które oddali swe piętno na wszystkich dziedzinach życia. Jeden z nich, któryby by nazwać można prawowiernym, trzyma się ściśle gruntu wyznaniowego i wskazuje Watykanu, drugi, któryby nazwać można modernistycznym (w szerokim znaczeniu tego wyrazu) zaczął się przeciwstawiać pierwszemu na różnych polach, jakkolwiek walki otwartej unikał i zabiegał o pozyskanie aproba-

ty Stolicy Apostolskiej. Różnice jednak sięgają zbyt głęboko, by na czas dłuższy w ukryciu niejako pozostać mogły.
 Zasadnicze przeciwieństwo ujawniło się przedwzrostkiem w dziedzinie nankowo - religijnej. Racionalizm, propagowany przez modernistów, został potępiony przez Ojca Świętego i pomimo wielkich halasów w parlamencie i sejmie, świat katolicki poddał się decyzji Stolicy Apostolskiej, zaledwie kilku księży profesorów wystąpiło z Kościoła i przeszło na protestantyzm. Pozostali jednak głębokie różnice w dziedzinie polityki ogólnej, zwłaszcza zaś narodowościowej i społecznej.
 Stronictwo centrum, które do potęgi irosło w czasie prześladowania Kościoła katolickiego w Prusach (1872 — 1880) i prowadziło zaciętą walkę z rządem pod hasłami sprawiedliwości i swobód obywatelskich, w ostatnich latach stawało się coraz bardziej oportunistyczne. Zaczęło wreszcie wyznawanie i nasykało coraz bardziej hakatyzmem. W łonie stronictwa toczyły się zacięte spory, prąd „modernistyczny” wziął jednak górę i kilku wybitnych mężów, wiernych dawnej tradycji usunąć się musiało ze stronictwa.
 Nas szczególnie obchodzi zatarg z hr. Janem Oppersdorffem. Ten magnat śląski, ordynat na Głogowie Górnym, ożeniony z Radziwiłłówną, żywił zawsze sympatię do polaków, hakatyści zaś wciąż go oskarżali o to, że wzorem szlachty historycznej czeskiej przeczuci się niebawem całkiem do obozu polskiego. Przywódca centrum tak go zniecierlił, że nie tylko nie zatwierdził podczas ostatnich wyborów do parlamentu jego kandydatury na Śląsku, ale namietnie i ze skutkiem ją zwałczył. Przeszedł też do parlamentu z Leszna w Księstwie Poznańskim, przy wielkiej pomocy polaków, lecz został już musiał posłem „dzikim”. Ma on niewątpliwie i teraz sporo zwolenników w stronictwie, nie ośmielają się oni jednak głośno swego zdania wyjawiać. Jeden z nich, powszechnie znany i szanowany Rochren usunął się dobrowolnie.
 Hr. Oppersdorff nie cofnął się jednak przed walką z niesympatycznymi sobie objawami w niemieckim obozie katolickim i bodaj że nie bez jego udziału padło ze Stolicy Apostolskiej potępienie t. zw. „kolońskiego” kierunku działalności społecznej, kierunku, ideowo łączącego się z ogólnym prądem „modernistycznym”. Rzecz polega na tem, że po wygaśnięciu „Kulturkampfu” (t. j. prześladowania Kościoła katolickiego, o którym wspomnieliśmy wyżej) katolicy niemieccy rozpoczęli żywą akcję wśród robotników dla przeciwdziałania socjalistom. W Niemczech południowych akcja ta oparła się na zaczątkach organizacji, zakładanych przez biskupa mogunckiego, Kettelera, zmarłego w roku 1877. Związki tu powstałe noszą nazwę chrześcijańsko - społecznych i są dostępne dla robotników wszelkich wyznań. Mają charakter zawodowy i w walce o polepszenie warunków zarobkowych uciekają się nieraz do strejku, niekiedy działają nawet wspólnie ze związkami socjalistycznymi. Zdobyły one zgrupowanie około 300,000 robotników, są więc po socjalistycznych najpotężniejszymi. Przedstawicielem tego kierunku w prasie jest „Kölnische Volkszeitung”, wydawana przez rodzinę Bachemów.
 Organizację robotników katolickich w Niemczech północnych z główną siedzibą w Berlinie, mają wyraźny charakter wyznaniowo - katolicki i pozostają pod silnym wpływem duchowieństwa. Sprawy zawodowe nie stanowią tu głównego zadania i kierownicy tych związków „katolickich” zasadniczo się oświadczają przeciwko strejkom. Związki te liczą do 150,000 członków.
 Między temi dwiema organizacjami panują oddawna stosunki nieprzyjazne. Biskupi niemieccy dokładali starań, by je jakoś pogodzić, ale wśród nich samych zarysowały się ogromne różnice poglądów. Na konferencji w Fuldzie za kierunkiem berlińskim oświadczył się ks. kardynał Kopp, książę biskup wrocławski, biskup trewirski ks. Korum i ks. biskup Likowski. Jako obrońca natomiast kierunku kolońskiego wystąpił ks. kardynał Fischer, arcybiskup koloński.

Wobec wyraźnej zaznaczonej sprzeczności spodziewać się należało, że sprawę tę rozstrzygną zechce Stolica Apostolska. I oto podczas Zielonych Świątek obydwie organizacje robotnicze odbyły zjazdy, wysłały telegramy holdownicze do Papieża i otrzymały od niego odpowiedzi. Ale odpowiedź Rzymu wy stosowana do związków robotników chrześcijańskich południowych Niemiec brzmiała dość ostro i zawierała upomnienie do wierności, prawie w brzmieniu nagany. Ojciec św. wspominał w niej z naciskiem, aby ściśle trzymano się nauki Kościoła katolickiego i przypominał, aby unikać wszystkiego, co by nie stosowało się ściśle do przepisów tegoż Kościoła, podczas gdy w odpowiedzi, udzielonej organizacji północnych Niemiec, podobnego namipnienia nie ma.
 Odpowiedź Ojca Świętego poruszyła ogromnie opinię publiczną w Niemczech. Dzienniki liberalne podniosły alarm i obecnie oczekują powszechnie, czy orzeczenie Stolicy Apostolskiej uzyska posłuch powszechny, czy też wywoła może rozłam w katolickim obozie niemieckim. Zwaczy stosunków w Niemczech są przeświadczeni, że spory wewnętrzne katolików znajdują swe odbicie w polityce rządu. Korespondent warszawski „Słowa”, p. Prz. pisze, że „ze wszystkich stron mnożą się oznaki, że pomiędzy rządem pruskim a Kościołem, prowadzonym przez Piusa X przed, czy później wybuchnie ostry konflikt”. Kilkakrotnie wkroczenie Ojca św. w sprawy niemieckie „jest sołą w oku rządowi”, który się hamuje ze względu na przyjazne mu obecnie centrum. P. Prz. sądzi jednak, że łatwo dojść może do sojuszu konserwatystów z lewicą przeciwko katolikom i że w tej koalicji nie zabraknie nawet socjalistów. „Dziennik Poznański” wola wprost „Kulturkampf idzie!” i w artykule pod tym tytułem w Nr. 127 powiada: „Do niedawna wielu o tem wątpiło. Kto dziś czyta gazety, kto umie choć trochę patrzeć i pytać i słuchać, ten już wątpić nie może. Kulturkampf bliżki! Przygotowania do niego już dziś są większe, niż były przed pierwszym Kulturkampem!”

Przed wyborami.
 Organizacja duchowieństwa prawosławnego.
 „Birz. Wied.” w numerze piątym zajmuje się sprawą organizowania się duchowieństwa prawosławnego wobec wyborów do czwartej Dumy państwowej. Narady w tej kwestji odbywały się w mieszkaniu metropolity moskiewskiego w Petersburgu z udziałem wszystkich wybitniejszych dostojników Cerkwi.
 Nakreślono tam ogólną platformę wyborczą, zawierającą żądania i hasła takie: zwiększenie pensji, ograniczenia obywatelskich praw osób, które odpadły od prawosławia, całkowita i nienaruszalna autonomia szkół cerkiewno-pedagogicznych, kierownicze znaczenie duchowieństwa w radach pedagogicznych szkół średnich, prawo rekomendacji kandydatów na nauczycieli ludowych, zakaz widowisk, muzyki i wogóle rozrywek w soboty i wogóle w dni świątecznych, oraz w ciągu całego Wielkiego postu i t. p. Na podstawie tych wskazówek odbyły się zjazdy eparchjalne, które miały opracować plan kampanii wyborczej.
 Rezultatem tychże narad są listy pasterskie władcyków w kwestji wyborów. Wogóle duchowieństwo prawosławne w obecnych wyborach weźmie wyjątkowo czynny udział.
Dwutygodnik „Litwa”.
 Wielobym dał za to, gdybym mógł zwrócić się do p. Mieczysława Dowojny Sylwestrowicza, redaktora „Litwy”, z gorącą prośbą, a zarazem z nadzieją na pomyślny jej skutek, wolać: Na miłość Bożą, zaprzestać pan swej niekatolickiej i niemoralnej roboty! Niestety, największy nawet optymistą, patrząc na czteroletnią przeszłość działalności „Litwy” nie oprze się zwątpieniu, musi stracić iluzję, aby tu można było co zdziałać

drogą perswazji, odwołaniem się do sumienia, wiary lub rozumu. Wszystko cokolwiek niskiego, wstrętnego, niemoralnego wydał ze siebie ruch — litewski — lecz litwomański — wszystko to znalazło miejsce i wyraz na szpaltaach „Litwy”, a więc: dominująca nad wszystkim i we wszystkim nienawiść ku polakom, bezustanne podburzanie przeciwko nim litwinom, takąż samą nienawiść ku litwinom „etnograficznym”, mówiącym po polsku, agitacja w celu usunięcia języka polskiego z kościołów, podburzanie wiernych przeciwko prawowitej władzy kościelnej, szkolenie i szkalowanie dostojników Kościoła, jak również księży nie mających ducha szowinizmu, walka zawięta przeciw „panom i magnatom” t. j. obywatelstwu, rozgoryczenie ludu za pomocą wspomnień z lat dawnych i ubiegłych wieków o krzywdach, urojonych najeździe, jakie polacy wyrządzili rzekomo litwinom. Dla całości obrazu dodajmy jeszcze przeróżne insynuacje i donosy na polaków i kapłanów, nie współpracujących ideałom „Litwy”, wreszcie jej otwarte solidaryzowanie się z pismami obecnymi, odznaczającymi się wrogim usposobieniem nietylko względem naszej narodowości, ale też i względem naszej wiary i Kościoła.
 Aby nie być posądzonym o przesadę wobec tych, co nie znają „Litwy”, pozwolę sobie, aczkolwiek ze wstrętem, łatwo przez każdego niezeitego człowieka zrozumiałym, przytoczyć kilka wyjątków z trzech tylko numerów, jakie wpadły mi do ręki.
 Otóż w Nr-ze 4 z roku bieżącego na str. 55, w artykule zatytułowanym „Motu proprio” powiada „Litwa”, iż „w roku ubiegłym zostało ogłoszone dla katolików państwa rosyjskiego Motu proprio, pod groźbą kary kościelnej zabraniając wiernym przyzywać swoich duchownych przed sąd świecki czyli rządowy”. („Cudziśłów „Litwy”). „Ale czem jest wywołany ten okólnik, jakie raje były przedstawione Ojcu Świętemu dla jego podpisania?” zapytuje „Litwa” i na to pytanie odpowiada niesłychanie śmiało i również bezczelną insynuacją, wspomniawszy bowiem „o skargach litwinów i lotyszów, podanych do Ojca Św. przez departament wyznań oboych” i „o skargach do kuratora okręgu naukowego petersburskiego za prześladowanie (i) języka litewskiego w gimnazjach św. Katarzyny w Petersburgu, poczem posyły rewizję szkół i zarządów kościelnych...” tak dalej powiada: „Potem zjawili się okólnik papieski, owo „motu proprio”. „Jeśli się zjawiał, to znaczy komuś był potrzebny, kogoś trzeba było bronić od napasli, gorszących prawomyślnego katolika. Tak więc, stało się. Żaden katolik nie odważy się teraz bez większego namysłu przyzywać duchownego przed sąd świecki, ani też swoje sprawy z duchowieństwem oddawać na sąd rządu”. W dalszym ciągu artykułu skarży się i dziwi „Litwa”, że departament nie przesłał petycji litwinów i lotyszów do Rzymu, tembardziej, że w petycji tej był materiał wprost na ręce rządowi... i konkluduje, że „mogłoby odesłać i odesłać by, gdyby coś lepszego i godniejszego dla rządu nie było zaproponowane z kurji metropolitańskiej”.

Wierzyć się wprost nie chce, gdy się to wszystko czyta, gdy się widzi, z jaką wprost bezczelnością rzuca się na Ojca św. insynuacje, iż „Motu proprio” ogłosił „dla katolików państwa rosyjskiego”, a to w celu zasłonięcia duchowieństwa przed odpowiedzialnością (za krzywdzące rzekomo lud działalność). Rzuca się też insynuację na duchowieństwo wogóle, a po zniesieniu insynuacji idą dalsze przeciwko J. E. ks. Metropolite. Ze trytem „Litwa” stara się jednocześnie zaświadczyć o swojej przychylności dla rządu i o obojętności jego interesy, jest to dosyć zrozumiałe, jako taktyka, bardzo gruba zresztą, mająca na celu pozyskanie obrony w razie potrzeby. Sądzić jednak należy, że się może w swych wyrachowaniach omylić, wolno bowiem być naiwnym, ale na cudzą naiwność nie zawsze można liczyć — bo to obraża. Idźmy jednak dalej i zauważymy ustęp z listu do redaktora „Litwy” (Nr. 3 str. 41): „Proszę i nadal gromić bez miłosierdzia ciemne sprawy endeków i bronić naszej wiary, nie żałując złych Dostojników Kościoła... Widzę, że Szanowny Pasterz z Fontanki wszędzie już rozpoczyna rozszerzać chwałę

WYPIELACZE „Planeta“ i inne
 Obsypniki do kartofli różnych firm.
 Rozpylacze „Climax“, „Apollo“ i inne.
 Szpryce i sikawki ogrodowe różnych system.
 Różne przybory ogrodnicze i pszczelarskie.
 POLECA
ZYGMUNT NAGRODZKI
 WILNO, Zawalna № 11. 34498
 SKŁAD MASZYN I NARZĘDZI ROLNICZYCH.

Hematogen Grejnera
 Dzwolony przez Radę Lekarską z decyzji z № 679.
 Najlepszy środek przeciw małokrwistości i wyczerpaniu,
 niezbędny dla lepszego odżywiania, wzmacnia organizm, po-
 prawia apetyt po przejściu przebiegających się chorób chroni-
 czynych. Przyjemny w smaku.
 Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych.
 Wystrzegajcie się falsyfikatów.
 Reprezentant dla kraju Półn.-Zachodn. Ch. I. Graf, Wilno,
 ul. Szopenowska № 8, telefonu № 4-70. 34066

LUBIANE
 przez wszystkich jest tylko prawdziwe
 Mydło z mleka Lillowego „Konik“
 Bergmanna & Co., Radebeul,
 gdyż daje ono delikatną czystą twarz, rotowy młod-
 zieżco świeży wygląd skóry, skądinąd mięką skórę
 i odświeżającą jej cerę.
 Dostaje można w całości po 30 kop. za sztukę.
 Ządać tylko w czwartym opakowaniu.
 Główny skład na Państwo Rosyjskie:
 Biuro chemicznych preparatów, St.-Petersburg,
 Małaja Komisszennaja 19
 242466

SKŁAD Sz. SOBOLA, Wilno, Niemiecka № 3,
 POLECA
 szyby do okien i lustra francuskie
 po cenach fałszywych. 34448

W KOŁOSALNYM WYBORZE OBICIA Wyjątkowa sprzedaż
„GERKE i S-ka“
 Materje na meble. Linoleum. Dywany. Chodniki 37651
 w Uniwersalnym Magazynie **L. ZAŁKIND, Wilno, Wielka 73.**

Polskie Biuro Leśne Ks. Zdzisław Lubomirski i S-ka, Warszawa, Żorawia № 22.
 Urządzenie gospodarstw leśnych, inspekcje i takсации leś-
 ne. Komisowa sprzedaż lasów. Nasłona i sadzonki leśne. 795

Ostatnia Nowość!
„WICHER“
 GRABIE pokosowe kombi-
 nowane z przetrząszaczem
 Kanadyjskiej fabryki
„MASSEY-HARRIS“
 całościowe, silnie zbudowane, lekkie i prostej konstrukcji, dające wielką oszczędność siły ro-
 botniczej i czasu i niezbędne do doskonałego przygotowywania siana i koniczyny. Narzędzie to
 pracowało ze świetnym rezultatem w roku zeszłym w kilkudziesięciu majątkach w Królestwie,
 na Litwie i Podolu.
 Generalny Reprezentant na Królestwo Polskie i ościenne gubern. Cesarstwa
ROMUALD PIĘTKA w WARSZAWIE,
 ul. Hr. Berga № 3.
 Katalogi na żądanie wysyła się gratis. 38012

W Krynicy wzorowo urzą-
 dzo-ny, otwarty od
 15/5-10/10
Pensjonat i Zakład Lecznicy
D-ra A. Zarzyckiego
 Wszystkie metody fizykalnego le-
 czenia na miejscu.
 CENY UMIARKOWANE. 26277

Zakład Elektro-Hydropatyczny
D-ra ZAJKOWSKIEGO
 Wilno, ul. Suwowska 3.
 Choroby nerwowe i wewnętrzne.
 Godz. przyjęć: od 10-12 pp. i
 od 7-8 w. W niedzielę i święta
 od 10 r. do 12 pp. 23447

Pzeciwi RZEZĄCZCE
 najnowszy środek
PIZYLIN
 działa szybko, radykalnie i
 z daniem lekarzy uważany
 jest za środek racjonalny.
 Oryginalny tylko w pudełkach
 metalowych po 1 rb. 80 k.
 Jednakowo działa w ostrych i
 chronicznych przypadkach i
 w krótkim czasie usuwa
 najpoważniejsze objawy rze-
 zączki. 18576
 SKŁAD: Petersburg, Razje-
 żaja № 7, apteka B. Konhejma.
 Wysyła za zaliczeniem. Koszt
 przes. stosow. do taryfy poczt.
 Do nabycia w Wilnie w skła-
 dach aptecznych Segala i
 Gruzewskiego.

WYPRZEDAŻ
 Z powodu śmierci właścicielki składu win
 pod firmą **L. M. FEJGELSON**
 WILNO, Ostrobramska № 3, telef. 125.
 ISTN. OD 1873 ROKU
 Opiekunowie urządzają sprzedaż towarów nastę-
 pujących: — starki, wystawnych win osobliwych
 gatunków, koniaków francuskich, oryginalnych, cygar
 hawajskich.
Z wielkiem ustępstwem. 23702

D-ra B. LOWENSTEJNA
FOSMOZA
 NAJLEPSZA
 MACZKA ODZYWCZA
 Dla dzieci, matek, rekonwa-
 lecentów, osób nerwowych i
 starców. Fosmoza zapewnia
 prawidłowy rozwój krwi, kości i
 mięśni. Niezbędny pokarm
 dla dzieci w okresie ząbkowa-
 nia i rośnięcia.
 Liczne opinie Pp. lekarzy i
 ordynatorów szpitali dola-
 gają się do każdego pudełka.
 Dostaje można w aptekach i
 składach aptecznych. Cena pudełka
 rb. 1. Skład główny T-1. I.
 B. Segal w Wilnie. 37850

„Desoderol“ D-ra Wittlina.
 Opatentowany na wszystkie państwa
„DESODEROL“
 Znak ochronny.
 Najlepszy środek dezynfekcyjny, — zabija szkodliwe
 mikroby, niszczy karaluchów, mole, gąsienice, **PLUSKY**
 i ich zarodki.
 Przy oklejaniu pokoi należy dodawać „DESODEROL“
 do kleju. 83411
 Sposób użycia załączony przy każdej flasce.
 Sprzedaż w aptekach i składach aptecznych.
 Główny Reprezentant **M. CISZKIEWICZ, WILNO,**
 na Kraj Półn.-Zach. Mostowa 23.

BIURO BUDOWLANE
„ARCHITEKT“ WILNO,
 ul. Arzamaska 4.
 Telefon № 1120.
 Inżynierowie-Architekci: W. Michniewicz, A. Parczewski
 Godziny przyjęć: 10-11 r. i 5-7 po południu. 7341
Projekty. — Kosztorysy. — Dozór robót.
Przedsiębiorstwa budowl. na dogodn. warunk.
Budowy: kościołów, domów dochodowych, willi podmiejs-
 kich, domów mieszkalnych miejskich, budowli
 fabrycznych, zabudowań gospodarczych i przerobki.
Przedstawicielstwa: 1) ogrzewaczy patentowanych do pieców
 „Wulkan“, 2) lamp i latarni naftowo-żar-
 owych firmy „Swiatlo“ w Moskwie i inns.
 Adres telegraf: Wilno — „Architekt“.

ODLEWNIA i ZAKŁADY MECHANICZNE
„MARS“ M. Szuwała
 w Kownie
 polecają po cenach najniższych i na najdogodniej-
 szych warunkach:
 Turbiny wodne syst. „Francis“.
 Maszyny młyńskie i ich części.
 Transmisje i części transmisyjne.
 Odlewy z surowca wagi do 500 pudów.
 Kotły i żelazne konstrukcje. 32688
 Kompletnie instalacje młynów, tartaków i t. p.
 Dostarczanie Lokomobil, Motorów i kotłów paro-
 wych z pierwszorzędnym fabryk rosyjskich i za-
 granicznych.
 Reparaacja i odnawianie wszelkich maszyn.
 Kupno i sprzedaż maszyn używanych.
 Oferty i kosztorysy wysyła się na pierwsze żądanie.

FABRYKA POWOZÓW i
Carrosseries
FUALKOWSKI i KOWALCZYK
 Warszawa, Leszna 58, telef. 64-71.
 Poleca wielki wybór wszel-
 kich typów ekipaży. Dog-
 odna zamiana. Wysyłana
 na wieś dla sporządzenia
 kosztorysów na odnowienie powozów. 17278

FABRYKA ELEKTRYCZNA
Sztucznych WÓD mineralnych egzyst. od roku 1888.
 pod firmą **proW. Tromszczyński, Wilno, ul. Monasterka (Piwna)**
 № 7, telefon № 708.
 Poleca przy nadchodzących sezonach: wiosennym
 i letnim wszelkiego rodzaju
 napoje gazowe i oziędzające, jak i dawniej bez
 sacharyny i inn. szkodliwych domieszek, oraz
Lecznice wody mineralne,
 przyrządzone na wodzie dystylowanej, — według
 ścisłej analizy źródeł naturalnych Oprócz fabryki
 i sklepu przy ul. Wielkiej № 82, — wprost faktur
 i Składu Spółki owocarskiej przy ul. Zawalnej róg
 Troickiej, wody można otrzymać w aptekach, le-
 pszych składach aptecznych i składach win, — oraz
 w ogródkach spacerowych. 33076
 Uwaga. Wobec rozpowszechniania przez in. fabryki
 falsyfikatów z podobną etykietą naszej firmy,
 prosimy Sz. Publiczność o zwracanie się do
 sklepów renomowanych po napoje
 firmy „E. TROMSZCZYŃSKI“.

Letnie, eleganckie **OBUWIE**
 otrzymano z Wiednia i Ameryki
 W SKLEPIE
Ch. DYNCESA
 ul. Wielka 35.
 38107

Kawa „MOKKA-MELANGE“ (mieszanka
 7 gatunków)
 W MAGAZYNACH Z KAWĄ PALONĄ
„Henryk Amsterdam“
 w Wilnie 1) róg Troickiej i Zawalnej,
 2) ul. Wielka, dom Fejgelsona
 sprzedawaną jest
Kawa „Mokka-melange“
 (Mieszanka 7 gatunków).
 Kawa mocna i smaczna, nie podobnego dotych-
 czas nie było. 36529

NOWO OTWORZONY Zakład Rymarski
 poleca Sz. Pp. kupującym różne zaprawy, siodła i artykuły
 podróżne wyrobów własnych po cenach niskich.
J. PAWŁOWSKI, ulica Wileńska № 18. 35653

Przeszło 300 wyższ. nagr. **NIEMA NA ŚWIECIE LEPSZEGO**
KAKAO
 i lepszej **CZEKOLADY**
 niż znanej i starej firmy
„FRAJIS“ 81570
 Bristol (Anglja).
 Ządajcie wszędzie.
 Przeszło 5000 robotników.

Pastilles do Rozwinięcia i odświeżający owoc
PRZECIWI ZATWARDZENIU
TAMAR INDIEN GRILLON
 prawdziwy indyjski
 Tamar Grillon'a, a-
 pt-każka paryskie-
 o, sprzedaje się w
 dużych pudełkach
 po 12 i w małych
 po 6 pastylek.
 Wymagać na każ-
 dem pudełku podpisu:
 Znajduje się we wszystkich aptekach i składach
 aptecznych. 35013

NIE ZAPOMINAJCIE
 przed wyjazdem na lotnisko i na wieś
 NABYĆ NASTĘPUJĄCE PRZEDMIOTY:
 Apteczki domowe i podróżne
 Sól i bto kąpielowe
 Naubeimskie wanny kwasowogłowe „ARS“.
 Naturalne wody mineralne, rozlewane w roku bież.,
 Przyrządy toaletowe do kąpiele,
 Krem i lakiery do obuwia,
 Amerykański papier lepki na muchy,
 Syfony Sparklet do przygotowania wszelkich **NAPOJÓW**
 ochładzających i musujących,
 Opatentowane środki odżywcze,
 Przyprawy stołowe i kuchenne, 34972
 Środki ochrone od moli,
 Dezynfekcyjne środki,
 Mydła i wszelkie dodatki do prania
 w **MAGAZYNACH**
 Towarzystwa Sprzedaży Towarów Aptecznych i Perfumeryjnych
„I. B. SEGAL“
 Pierwszy: ul. Trocka domu № 7, telefon № 89;
 Drugi: ul. Wielka № 28 (wprost poerty), telefon № 648.
 Ceny w obydwóch magazynach jednakowe i bardzo przystępne

Prosimy żądać **BENEDYKTYNA**
 ochłodzonego
LIQUEUR
BENEDICTINE
 Edger la d'obéissance toujours glaciee.
 Verlangt Bénédictine stote gekühlt.

NIE ZAPOMINAJCIE!
 że SARPINKI w NAJLEPSZYM GA-
 TUNKU oraz OSTATNIE NOWOŚCI
 MOŻNA OTRZYMAĆ TYLKO w MA-
 GAZYNIE № 1
N. WORONKOWA.
 Proszę odróżniać od innych firm.
 Firma zaszczycona licznymi nagrodami.
 Sarpinki od 10 kop. za arszyn. 35740

№ 20 Jarmark, 2-gi rząd № 20
FABRYKANT PŁÓTN JAROSŁAWSKIEGO
P. SOŁOWJEW.
 Przywiozłem obrazy i nie-
 płóci Jarosławskich.
 zwykły wybór różnorodn.
 bielizny stołowej i pościelowej, kapy pikowe. Wyroby ba-
 welniane Savy Morozowa Syn i S-ka.
 Zakłady rządowe i leczne korzystają ze specjalnego
 ustępstwa Ceny fabryczne.
 38906 Z poważaniem P. Solowjew.

AUTOMOBILE pasażerskie, to-
 warowe, omnibusy,
 Karetki pogotowia i inn.
N. A. G.
 Niezastąpione na złych
 drogach i w górach.
 Złotki motorowa i motory do
 aeroplanów. 37042
 R. T. Powozczna
KOMPANJA ELEKTRYCZNA
 Sprzedaż dla Kraju Półn.-Zachodn.
 WILNO, W. Puhulanka 16
 m. 9, telef. 955.
 Sportphaeton 4-osob. rb. . . . 2900
 Landaullet rb. . . . 3500
 Franco Berlin fabryka
Sprzedaż i na raty.

PRECZ Z REKAMI!
„JUROKSIL“
 bez chlorku,
 bez sody,
SAM PIERZE
 bieliznę bez mydła.
 Po godzinem gotowaniu otrzy-
 muje się bieliznę
PRZEDZIWIWEJ BIAŁOŚCI.
 Paczka 20 kop.
 Sprzedaż w aptekach, aptecz-
 kach, spozrywcz. magaz. Sprzedaż
 hurtowa dla Kraju Półn.-Zachodn.:
 D/H. H. M. Kahan i B. Her-
 bar w Homlu. 850

Abiturjent gimnazjum
 poszukuje kon-
 dycji na lato. Zamkowy zast.
 d. № 6 m. 3. 37829
Biuro „PRACA“, Świętojań-
 ska 23. Poleca wy-
 kwalifikowanych korepetytorów
 na kondycje letnie, nauczycieli,
 bony polki i cudzoziemki. 37859

Najstarsze biuro nauczy-
 cielkie M. Ba-
 gidskiej, Wilno, Zamczyski 7,
 poleca nauczycieli, nauczycielki,
 bony polki i cudzoziemki. 37894
Nauczycielka z wyświe-
 conym (ros. polski) język, ma-
 tematyka, przyroda) poszukuje
 kondycje letnie. Kubiłca,
 Witebsk, gubern. Żerzeniec. 37855

Przygotowuję do wstę-
 pnia do szkół
 średnich zakładów naukowych i
 szkół wojennych. Skończył
 instytut nauczycielski. Na lato
 pozostaje w Wilnie. Zarządca
 № 17 m. 10, od 5-7 pp. 3334
Student-matematyk posu-
 kuje lekcji lub kon-
 dycji. Junkierski 12-5. 37881
Student - techn. poszukuje
 na lato kondycje
 Petersburg, Newski 63 m. 23.
 Kulbacki. 33641
Uczeń 7-mej klasy szkoły
 realnej, — poszukuje
 kondycje na wieś. Specjalnie
 matematyka Węgierski 3-1.
 L. B. 36800

Kupno i sprzedaż.
W majątku Borkojno, —
 wieś, gub. Kowieńska, — do
 sprzedania młocarnia parowa
 fabr. Claythorn. Ręben 18-34.
 Za rb. 700. 35704
Interesa handl. i majątk.
Dom 3-piętrowy murowany do
 sprzedania z placem do
 ulicy Połockiej № 8. Dochód
 brutto 1,500 rb., dług bankowy
 5,400, żądam dopłaty 8,000 rb.
 Szczegóły: Kalwaryjska 4, mies-
 kanie doktora. 33379
Ziemia do sprzedania dział-
 kę kam. o 9 wiorst od
 Wilna, przy szosie mejszaj-
 skiej w folwarku „Klonówka“
 Łastowskiego (dawnej Horczyń-
 160-240 rb. dziesięcina, gotów-
 ką połowę, reszta bank lub na
 wypłatę Właścicieli: Wilno, P-
 8-to Jerski 43 m. 4. 33279

Posady i prace.
a) Poszukiwano
Geometra komitej mierni-
 czej, urząda-
 jacy gospodarstwa leśne, posu-
 kuje większe roboty lub stałej
 posady w większych dobrach.
 Warszawa, Nowowiejska 5 m. 32.
 33881
Gorzelany z ukończoną
 ską oraz kursom Krakowskim,
 6-letnią praktyką, poszukuje po-
 sady. — Kowno, Śanie, poste-
 stante. 33881
Rachmistrz — kasjer, kont-
 zynier, samoiny, w starszych
 latach, katolik, tut. poddany
 praktyki lat 14 w Galicji w war-
 rowych gospodarstwach, 6 lat w
 Królestwie i 9 lat na Litwie na
 jednej posadzie. Dokładnie obe-
 znany z wszystkimi czynno-
 ściami gospodarczymi, skro-
 nych wymagań, poważna refer-
 rencyj. Poszukuje posady od 1
 lipca na Litwie lub w Rosji. Of-
 erty nadeślij do Administracji
 „Kurjera“, dla okaziecia 10 rb.
 za № 764032. 38042

Mieszkania.
Przyjmuje na stancje w
 mieszkaniu z całkowitem utrzy-
 maniem. Zapewniona troskliwa
 moralna opieka. Korepetycje na
 miejscu. Świętojerski 19, zapy-
 tać szwajcara. 37827
Troki, do wynajęcia 2 pokoje
 nad jeziorem, ogród owocowy,
 altana, Cena 50 rb. za lato. 37044

Różne.
Dentysta Nowiński.
 gabinet elektryczno-dentystyczny,
 sztuczne zęby bez podnie-
 bienia, nie usuwając korzeni.
 Różne plomby. Wyjmovanie zę-
 bów bez bólu. Wilno, pruspek-
 8-to Jerski 46. 7007
Kurort Kemmern
 pod
 By-
 ga, Pensjonat „Liwadja“ w Fer-
 gis. Ul. Nowa № 20. 33600
Polaga Pensjonat D-rowy
 „Switez“, Wileńskie
 urzędowa, kuchnia wykwalif-
 owany wybór pokoi. Windoszcz-
 Polaga, „Jurata“, Marja Stanku-
 37823

W Kiemernie pensjonat
 „LITWA“
 Krystyny Fienorowej. Obok pa-
 rku i zakładu kąpielowego. Por-
 toje słoneczne i suche.
 wa polsko-litewska kuchnia.
 Ceny umiarkowane. Do mora-
 tramwaj elektryczny. 33633

OGŁOSZENIA DROBNE.
Nauka i wychowanie.
Biuro Pedagogiczne Wojewód-
 zkiej, Zwala 2. Nauczyciel-
 oteleka, patent gimnazjalny, fran-
 cuska konwersacja, poszukuje
 kondycje na lato za niewielkie
 wynagrodzenie. 37376